גמ' מנהני מילי *דתנו רבנן °על כל דבר פשע בית שמאי אומרים מלמד שחייב על המחשבה כמעשה ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר °אם לא שלח ידו במלאכת רעהו אמרו להן ב"ש לב"ה והלא כבר נאמר על כל דבר פשע אמרו להן ב"ה לב"ש והלא כבר נאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו, א"כ מה תלמוד לומר על כל דבר פשע? שיכול אין לי אלא הוא, אמר לעבדו ולשלוחו מנין? תלמוד לומר על כל דבר פשע: הטה את החבית כו': אמר רבה לא שנו אלא נשברה אבל החמיצה משלם את כולה, מאי טעמא? גירי דידיה הוא דאהנו לה: הגביהה ונטל הימנה כו': אמר שמואל לא נטל נטל ממש אלא כיון שהגביהה ליטול אע"פ שלא נטל, לימא קא סבר שמואל שליחות יד אינה צריכה חסרון? אמרי, לא, שאני הכא דניחא ליה דתיהוי הא חבית כולה בסיס להא רביעית, בעי רב אשי הגביה ארנקי ליטול הימנה דינר מהו: חמרא הוא דלא מינטר אלא אגב חמרא אבל זוזא מינטר או דלמא שאני נטירותא דארנקי מנטירותא דדינר? תיקו:

הדרן עלך המפקיד

הזהב קונה את הכסף, והכסף אינו קונה את הזהב. הנחשת קונה את הכסף, והכסף אינו קונה את הנחשת. מעות הרעות קונות את היפות, והיפות אינן קונות את הרעות. אסימון קונה את המטבע, והמטבע אינו קונה את אסימון. מטלטלין קונין את המטבע, ומטבע אינו קונה את המטלטלין. [א] (*זה הכלל) כל המטלטלים קונין זה את זה. כיצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות אינו יכול לחזור בו *נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות יכול לחזור בו אבל אמרו מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו *רבי שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על העליונה: גמ' מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה הזהב קונה את הכסף א"ל: רבי, שנית לנו בילדותיך הכסף קונה את הזהב ותחזור ותשנה לנו בזקנותיך הזהב קונה את הכסף *בילדותיה מאי סבר ובזקנותיה מאי סבר? בילדותיה סבר דהבא דחשיב הוי טבעא כספא דלא חשיב הוי פירא וקני ליה פירא לטבעא בזקנותיה סבר כספא דחריף

גמ' אמר לעבדו · שישלח יד וכן עשה: **מנין** · שהוא חייב: **לא שנו**. דהיכא דנטל ולא הגביה כל החבית פטור: **אלא נשברה** · דאונס הוא והרי לא קנאה שיתחייב באונסין: **אבל החמיצה** · פשיעה היא ומזיק בידים הוא דבשביל שחיסרה החמיצה שכן דרך יין להחמיץ בכלי חסר: **גירי דידיה** אהנו לה · חצים שלו גרמו לה להחמיץ: **דניחא ליה דתיהוי כולה חבית בסיס להאי רביעית** · שתשמר אותה רביעית ולא תחמיץ ולעולם שליחות יד בדבר אחר צריכה חסרון והנוטל פקדון ומגביהו על מנת לשלוח בו יד כל זמן שלא חסרו אינו מתחייב בהגבהתו הואיל ולא נטלו ע"מ לגזול את כולו אלא לשלוח בו יד ושליחות יד בלא חסרון ליתיה אבל יין שאינו משתמר אלא בכלי מלא הוה ליה כמי שנטל והניחו עם השאר להשתמר ונעשה שואל* על כל שאר החבית: **הגביה ארנקי ליטול דינר** · ולא נטל לשמואל מהו: **אבל זוזא מינטר** · לבדו ולא ניחא ליה דלהוי איכך בסיס להאי ולא הוי כנוטל ומניח: **שאני נטירותא דארנקי** · כיס מלא נראה ומשתמר ואין נוח להיות נאבד כדינר יחידי:

הדרן עלך המפקיד

הזהב קונה את הכסף · הלוקח דינרי זהב טבועים בדינרי כסף ונתן לו דינרי זהב משיכת הזהב קונה את הכסף לבעל הזהב ונתחייב לו זה משקיבל דינרי זהב לתת לו דינרי הכסף ואינו יכול לחזור בו אבל הכסף אינו קונה את הזהב שאם נתן לו דינרי הכסף תחילה לא קנה ויכולין שניהם לחזור דמטבע כסף הוי מעות משום דחריפי ליתנן בהוצאה ודינר זהב אינו אלא כשאר מטלטלין ופירות, ומעות אין קונות עד שימשוך המטלטלין, אבל משיכת המטלטלין קונה ואין אחד מהם יכול לחזור בו ובגמ' מפרש טעמא, היכא דיליף משיכה מן התורה והיכא דמוקי לה בתקנתא דרבנן: **הנחושת** · פרוטות של נחושת: **קונה את הכסף** · דינרי של כסף או כל מטבע של כסף כולן טעם אחד להם: כסף שטבעו חשוב לטבוע הוי מעות ואינו קונה נחשת שאין טבעו חשוב וחריף הוי כפירות ומשיכתן הוא קיום דבר: **מעות הרעות** · שנפסלו: **אסימון** · שאין עליו צורה, פלדו"ן בלע"ז, וזוזים עגולין ומוכנים לצור עליהם את הצורה בחותם שקורין קוי"ן: **כל המטלטלין קונין זה את זה** · בין בתורת חליפין שהחליף אלו באלו כיון שמשך האחד קנה חבירו את שלו בין בתורת דמים בכמה תתן לי את שלך, בכך וכך, וזה חוזר ואומר לו בכמה תקבל שלך בכך וכך ונתרצו ומשך האחד נתקיימו הדברים והאי כל לאתויי אפי' כיס מלא מעות בכיס מלא מעות כדריש לקיש בגמרא*: **יכול לחזור בו** · זה וזה: **כל שהכסף בידו כו'** · פליג אדרבנן דאמרי נתן לו מעות יכול לחזור בו אפילו לוקח ואתא ר"ש למימר מוכר שהכל בידו הוא דיכול לחזור בו אבל לוקח אין יכול לחזור בו ובגמ' מפרש טעמא: **גמ'** דחריף

הזהב קונה את הכסף · האי איצטריך דאע"ג דבאתרא דמסגי פריטי חריפין טפי [מכספא] הוו פירא משום דאיכא אתרא דלא מסגי כדאמר בגמרא (עמוד ב) אך תימה אמאי איצטריך למיתני דמעות הרעות שנפסלו דמקרו פירי השתא נחשת דסגי טובא הוי פירי כל שכן מעות שנפסלו ותו דכל המטלטלים קונין זה את זה מוקי בגמ'* במעות חד פסלתו מלכות וחד פסלתו מדינה כל שכן דמעות שנפסלו דמקרו פירי לגבי כסף לכך נראה דמעות הרעות היינו שיוצאות קצת ואסימון איצטריך לפרש"י דמפרש אסימון הוי שעשוי כתקון המטבע היוצאת בעיר ואין חסר רק צורה אשמועינן דאפילו הכי הוי פירי אע"ג דאינו חסר כ"א מעט דבדבר מועט יטביעו הרבה מהם ולרבינו תם דמפרש אסימון שיש עליו צורה ואינה יוצאה בהוצאה צ"ל שיוצאת בדוחק אך לא כל כך בדוחק כמו מעות הרעות ומטלטלין קונין מטבע אשמועינן דקונין אפילו מטבע כמו מעות הרעות ואסימון דמקרי פירי לגבי כספא ולגבי מטלטלין מקרי טבעא:

אסימון · פרש"י שאין בו צורה כלל וקשה לרבינו תם דבפרק במה אשה (שבת דף סה. ושם ד"ה ליעבד) אמרו יוצאין בסלע שעל גבי הכינית אי משום צורתא ליעביד ליה פולסא משמע דפולסא יש עליו צורה ובגמרא מפרש לקמן* מאי אסימון פולסא וי"ל לפרש"י דכל דבר שאינו כתקונו קרי אסימון או שאין בו צורה או שיש בו צורה שאינה חשובה וא"ת מה בין אסימון שאין עליו צורה למעות הניתנין לסימן בבית המרחץ דאמרי' בגמ' (שם) ושוין רבי דוסא דאמר מחללין על אסימון מודה שאין מחללין על מעות הניתנין כו' ויש לומר דאסימון הם מעות שנעשו ברוחב ובעובי ובמשקל המטבע היוצא בעיר ובדבר מועט יטביעו הרבה מהם ולכך מחללין על אסימון ור"ת מפרש דאסימון יש בה צורה ואינה יוצאה בהוצאה וא"ת בגמרא קאמר רבי דוסא דאמר מחללין על אסימון ורבי ישמעאל אמרו דבר אחד דתניא וצרת הכסף לרבות כל דבר הנצרר ביד דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר לרבות דבר שיש בו צורה משמע דרבי ישמעאל לא בעי צורה ואסימון יש בו צורה וא"כ היאך אמרו דבר אחד ויש לומר לרבות כל דבר הנצרר ביד אע"פ שאינו יוצא בהוצאה אך שיהיה בו צורה כל דהו ור"ע בעי צורה חשובה שתצא בהוצאה אך יוצאה לגמרי לא בעי מדאיצטריך לרבויי ולפי' רש"י אתי שפיר:

נעשה

עין משפט
נר מצוה

מהר"ם

קז א מיי' פ"ג מהל' גזילה הל' יא טוש"ע ח"מ סי' רצב סעי' ה:

קח ב מיי' שם הל' יג סמג עשין עג טוש"ע ח"מ שם סעי' ג:

קט ג ד מיי' שם הלכה יב ועיין בהשגות ובמגיד משנה טוש"ע שם סעי' ג:

א ה מיי' פ"ו מהל' מכירה הל' ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רג סעי' ד:

ב ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' ה:

ג ז ח מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעי' ח:

ד ט מיי' שם פ"ה הל' א סמג שם טוש"ע שם סעי' א:

ה י מיי' שם פ"ג הל' א סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קצח סעי' א:

ו כ מיי' שם טוש"ע שם וסעי' ה:

ז ל מיי' שם פ"ו הל' א סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רד סעי' א וסעי' ד:

רבינו חננאל

אין לי אלא הוא אמר לעבדו או לשלוחו ושלחו בו יד מניין ת"ל על כל דבר פשע אפי' בדיבור חייב וקיימא לן כב"ה דב"ש במקום ב"ה אינה משנה · היטה את החבית ונטל ממנה רביעית ונשברה אינו משלם אלא [רביעית] פי' כגון שהיטה את החבית ונטל ממנה רביעית והושיבה כמו שהיתה יושבת ואחר כך נשברה ודוקא היטה ולא טילטלה ולא נטלה הוא שמשלם הרביעית בלבד ודוקא נשברה אבל החמיצה משלם כולה שהוא גרם לה להחמיץ שכל זמן שהיא מליאה אינה מחמצת ואם מפחית מעט ממנה ממהרת להחמיץ · וזה פי' גיריה דידיה אהנו ליה · הגביה ונטל ממנה רביעית ונשברה משלם כולה · אוקמה שמואל כיון שהגביה ליטול ממנה אע"פ שלא נטל משלם כולה דניחא ליה דתיהוי הא חבית כולה בסיס לרביעית זו כי בהיות זו הרביעית בתוך החבית משתמרת ואינה מפינה טעמה ולא ריחה · אבל המגביה ארנקי ליטול ממנה דינר ולא נטל ונגנב או נאבד עלתה בתיקו:

הדרן עלך המפקיד

הזהב קונה את הכסף והכסף אינו קונה את הזהב כך היה רבי שונה בזקנותו מאי טעמא אידי דכסף הוא חריף הוי טיבעא דהבא דליתיה חריף הוי פירא. וקני ליה פירא לטיבעא וכן הלכה. ובילדותיה היה שונה הכסף קונה את הזהב ·

מסורת הש"ס

שמות כב

שם

[קדושין מב:]

*שחייב באונסין

הגהות הגר"א

[א] במשנה (זה הכלל) תא"מ:

[כהרי"ף והרא"ש ל"ג זה הכלל וכן נכון עי' תי"ט] גיטין ל:

[לקמן מז: עד:]

*מיכתו אינו מחייב ושניהם יכולים לחזור

[ע"ז נב:]

[לקמן מו:]

נושא
דינו של
שמואל:
הא דקתני
והגביהה
(חבית של יין)
ונטל הימנה -
האי נטל לאו נטל ממש ובכל
זאת חייב אע"פ שבדרך כלל
שליחות יד צריכה חסרון -
שאני חבית
דניחא ליה
דתיהוי כל
החבית
בסיס לאותו
רביעית
שהוא רוצה
לקחת כדי
שתישמר
שלא תחמיץ

נושא
משיכת
"הפרי"
(המטלטלין)
מחייבת
המושך לשלם
"המטבע"
(הכסף,
התשלום)
ואינם יכולים
לחזור בהם

מבנה
ב' דברים
שנחשבים
"פירי"
מול כסף
"מטבע"
קונה את
הכסף

נושא/מבנה
◇
ילדותיה
וזקנותיה
דרבי -
ב' שיטות
הפוכות
בכסף מול זהב -
מה נחשב
"טיבעא" ומה
"פירא"
(הערה: מפתח
להבנת הסוגיא
עד דף מ"ו
הוא להתבונן
ביחס בין
דברים
א) מה נחשב
פירא ומה
נחשב "טיבעא"
ב) והיות זה
לכך דלפעמים
הדבר יחסי
למשל:
זהב נחשב פירא
לגבי כסף-אבל-
זהב יחשב
"טיבעא" לגבי
פירות ממש
נ"מ לגבי פדיון
מעשר שני
בתוספות בגמ'
בע"א ב)

"וקני ליה פירא לטיבעא"

ח [א] [רב אלפס פ"ה דב"מ דף קח:]

ח א מיי' פ"ג מהל' טוען ונטען הל' א ופ"א מהל' שקלים הל' ב ג טוש"ע ח"מ סי' תל סעי' מב [וביו"ד] פי' שה סעי' א:

ט ב מיי' פ"ה מהל' מעשר שני הל' יג :

י ג מיי' שם פ"ד הל' ו :

דחריף הוי טבעא דהבא דלא חריף הוי פירא וקני ליה פירא לטבעא אמר רב אשי כילדותיה מסתברא מדקתני הנחשת קונה את הכסף אי אמרת בשלמא כספא לגבי דהבא פירא הוי היינו דקא תני הנחשת קונה את הכסף דאע"ג דלגבי דהבא פירא הויא לגבי נחשת טבעא הוי, אלא אי אמרת כספא לגבי דהבא טבעא הוי השתא לגבי דהבא דחשיב מיניה אמרת טבעא הוי, לגבי נחשת דאיהו חשיב ואיהו חריף מבעיא? איצטריך סלקא דעתך אמינא הני פריטי באתרא דסגיי אינהו חריפי טפי מכספא אימא טבעא הוי קמ"ל כיון דאיכא דוכתא דלא סגי ביה, פירא הוי; אמר רב חייא סבר דהבא טבעא הוי: דרב [א] אוזיף דינרי מברתיה דר' חייא, לסוף אייקור דינרי, אתא לקמיה דרבי חייא א"ל זיל שלים לה טבין ותקילין. אי אמרת בשלמא דהבא טבעא הוי שפיר אלא אי אמרת פירא הוי הוה ליה סאה בסאה ואסור, דרב דינרי הוו ליה וכיון דהוו ליה דינרי נעשה כאומר לה הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא מפתח. אמר רבא האי תנא סבר דהבא טבעא הוי דתניא פרוטה שאמרו אחד משמונה באיסר האיטלקי למאי נפקא מינה לקדושי אשה איסר אחד מעשרים וארבעה בדינר של כסף למאי נפקא מינה למקח וממכר דינר של כסף אחד מעשרים וחמשה בדינר של זהב למאי נפקא מינה לפדיון הבן אי אמרת בשלמא טבעא הוי משער תנא במידי דקייץ אלא אי אמרת פירא הוי משער תנא במידי דאוקיר וזיל זימנין דמהדר ליה כהנא וזימנין דמוסיף ליה איהו לכהנא! אלא שמע מינה טבעא הוי ש"מ. תנן התם בית שמאי אומרים לא יעשה אדם סלעין דינרי זהב ובית הלל מתירין. ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר מחלוקת בסלעים על דינרין דב"ש סברי כספא טבעא ודהבא פירא וטבעא אפירא לא מחללינן וב"ה סברי כספא פירא ודהבא טבעא ופירא אטבעא מחללינן, אבל פירות על דינרין דברי הכל מחללינן, מ"ט? מידי דהוה אכסף לב"ה: כסף לב"ה אע"ג דכספא לגבי דהבא פירא הוי לגבי פירא טבעא הוי, זהב נמי לב"ש אע"ג דדהבא לגבי כספא פירא הוי לגבי פירא טבעא הוי. וחד אמר אף בפירות על דינרין מחלוקת. ולמ"ד אף בפירות על דינרין מחלוקת אדמיפלגי בסלעין על דינרין ליפלוג בפירות על דינרין? אי איפלוג בפירות על דינרין הוה אמינא ה"מ בפירות על דינרין אבל בסלעין על דינרין מודו להן בית הלל לבית שמאי דדהבא לגבי כספא פירא הוי ולא מחללינן, קמ"ל. תסתיים דרבי יוחנן הוא דאמר אין מחללין דאמר רבי יוחנן

אסור

דחריף · יוצא בהוצאה ועובר לסוחר : **כילדותיה מסתברא** · דודאי כן קיבלה מרבו ר"מ שכתם משנה שלו מדאתנייה בהדה הנחשת קונה את הכסף : **אי אמרת בשלמא** · הכסף קונה את הזהב אתנייה : **היינו דאצטריך לאתנויי הכסף אינו קונה את הנחשת** · דאע"ג דלגבי דהבא הוי פירא לגבי נחשת דלא חשיב הוי טבעא : **אלא אי אמרת כו'** · והזהב קונה את הכסף אתנייה למה לי לאתנויי תו הנחשת קונה את הכסף : **אוזיף דינרי** · לוה זהובים : **אתא לקמיה דר' חייא** · חושש היה משום רבית : **אי אמרת בשלמא דהבא טבעא הוי** · ואין היוקר והזול תלוי בהן אלא הזול תלוי במעות דמעות הכסף הם שהוזל להנתן הרבה בדינר וזה מטבע הלוה ומטבע יקבל : **הוה ליה סאה בסאה** · שהיוקר והזול תלוי בפירות : **ואסור** · דתנן לקמן (דף עה.) לא יאמר אדם לחבירו הלויני כור חטין ואני נותן לך בגורן שמא יוקרו ויבא לידי רבית : **דינרי הוו ליה** · כשלוה את אלו , וגבי סאה בסאה תנן אבל אומר לו הלויני עד שיבא בני או עד שאמצא המפתח שאלו שבידו נקנין למלוה וברשותו הוקרו , דרבית סאה בסאה דרבנן ובכי האי גונא לא גזור : **לקדושי אשה** · שאמרו חכמים בפרוטה הודיעך כמה היא פרוטה : **למקח וממכר** · מכר לו דינר ביותר מעשרים וארבע איסרין כל מה שהעלה יתר על כן נתאנה לוקח ואם יש אונאה שתות יחזיר אונאה : **לפדיון הבן** · שהוא חמשה שקלים ושקל דאורייתא הוא סלע , והסלע ד' דינרי כסף שהם כ' דינר ואם נתן לו אבי הבן דינר זהב מחזיר לו הכהן חמשה דינרי כסף : **אי אמרת בשלמא דהבא טבעא הוי** · ואין היוקר והזול תלוי בו : **משער תנא במידי דקייץ** · שיער תנא פדיון הבן במטבע הקצוב שאפי' בזמן שאינו נמכר יותר מעשרים דינרי כסף יחזיר לו הכהן (ה' דינרים) שהזהב תמיד דמיו קצובין כ"ה דינרים שהוא המטבע והכסף הוי פירא לגביה והמעות הן שהוקרו , ואם נמכר בשלשים לא יחזיר לו הכהן אלא חמישית שבדמיו , שדמיו לעולם קצובין וארבעה חומשי דמיו הן פדיון הבן: **תנן התם** · במסכת מעשר שני : **לא יעשה אדם סלעין דינרי זהב** · מי שיש לו סלעין כסף מעשר שני לא יחליפם בדינר זהב להקל המשוי מעליו : **וטבעא אפירא לא מחללינן** · דרחמנא אמר וצרת הכסף : **אבל פירות** · ראשונים של מעשר שני : **דברי הכל מחללינן** · על דינרי זהב דאפי' לב"ש דאמרי פירא הוא לגבי כספא , מודו דלגבי פירא טבעא הוא : **מידי דהוה אכסף לב"ה** · זהב לב"ש הוי דמדין מכסף לב"ה כדמפרש ואזיל : **לגבי פירא טבעא הוי** · כדקתני "סלעין" אלמא תחילת הפירות נתחללו על הכסף ומודו ב"ה דקדשו במעשר : **אף בפירות על דינרין מחלוקת** · שמאי והלל דלב"ש פירא הוא ואין מחללין : **נפלגו בפירות על דינרין** · ולימרו ב"ש אין מחללין ואנא ידענא דכל שכן סלעין על דינרין וכו' דכיון דדהבא לגבי פירא פירא הוא כ"ש לגבי כספא : **הוה אמינא** · דלא איפלוג ב"ה עלייהו אלא בפירות אבל בסלעין אימא מודי להו דאין מחללין על דינרים : **תסתיים דרבי יוחנן [הוא] דאמר** · לב"ש אין מחללין אפילו פירות על דינרין דשמעינן לרבי יוחנן דאיכא למ"ד דהבא פירא הוי ואפילו לגבי נפשיה :

אסור

*) [וע"ע בתוס' כתובות נב· ד"ה נתן וכו' ובתוס' שבועות מד: ד"ה ההקבלת וכו' ובתוס' בכורות כ: ד"ה דמוזבנא ובתוס' זבחים קטו: ד"ה גבה]

נעשה כא"ל עד שאמצא מפתח · ורב דבעי מר' חייא אע"ג דמתני' היא בפרק איזהו נשך (לקמן דף עה:) משום דשמא הלכה כהלל דפליגי התם אי הלכתא כהלל : **אחד** משמונה באיסר · וא"ת דהכא משמע דאיסר הוי טבעא טפי מפרוטה מדמצריך פרוטה להיות ח' באיסר ובפ"ק דקדושין (דף יב·) קאמר הא דאייקור איסרי הא דזול הא דתנית פרוטה אחד מו' באיסר דזול איסרי וקם ל"ב בזוזא ועוד היכי פריך בסמוך משער תנא במידי דאוקיר וזול הא משער הכא תנא באיסר דאוקיר וזול כדאמר בקדושין וגם מדמשערת ליה בדינר של כסף אלמא לא קיץ ליה איסר וי"ל דהכי פירושו פרוטה אחד משמונה באיסר ובאיזה איסר שיש בדינר כסף כ"ד איסר ושיש כ"ה דינר בדינר של זהב והשתא כולהו משער בדינר של זהב לכך פריך מיניה אבל באיסר ודינר כסף לא משער מידי והוה מצי למימר בכולהו נ"מ לקדושי אשה אלא דמזכיר נפקותא בכל חד דה"נ הוי מצי למימר בכולהו נ"מ למקח וממכר : **לקדושי** אשה · הוה מצי למימר דנ"מ לחמש פרוטות דמתניתין (לקמן דף נה·) אלא חדא מינייהו נקט : **למקח** וממכר · פרש"י שאם מכר לו דינר ביותר מכ"ד איסרין נתאנה לוקח ואם יש שתות יחזיר וקשה דהא זימנין דזול איסרי כדאמרי' בקדושין (שם) לכן נראה לפרש שאם מכר לו חפץ בכ"ד איסרין כשהיו כ"ד בדינר ואח"כ זול והיה ל"ב בדינר אינו יכול לפטור עצמו בכ"ד איסרין ולומר הדינר הוא דאייקר והאיסרין עמדו במקומן אלא יתן לו דינר כסף או ל"ב איסרין : **אחד** מכ"ה בדינר זהב · קשה לר"ת איך היה בימיהם שהיה זהב יקר כל כך שדינר זהב היה שוה כ"ה דינר של כסף ועתה בזמן הזה זקוק זהב שוה לכל היותר י"ב זקוקין כסף ואור"ת דדינר זהב היה שוקל ב' דינרי כסף לפי שהזהב כבד מכסף וגם דינר זהב היה עב מאד כדאמר באלו טריפות (חולין דף נה:) כשתייר הימנו כעובי דינר זהב וכן פרק עושין פסין (עירובין דף יט·) ופרק בתרא דחגיגה (דף כז·) מה מזבח שאין בעוביו אלא דינר זהב משמע דדינר זהב לא היה עוביו שוה לשל כסף והיה בעוביו ובמשקלו שוה כ"ה דינר של כסף ואין להאריך כאן יותר בזה*) : **וטבעא** אפירי לא מחללינן · אע"ג דבהגוזל קמא (ב"ק דף צז:) גבי מעות של בבל והם בבבל פריך אי מלכות מקפדת היכי ממטי להו דזבין בהו בהמה אלמא מחללינן טבעא אפירי התם שאני שהפירות הם כבדים להוליך ולקנות מעות ירושלים מלכיות מקפידות ולא אפשר אלא לקנות בהמה :

נגבי

רבינו חננאל

אמר רב אשי כילדותיה מיסתברא ודייק ממתני' דקתני הנחשת קונה את הכסף ונדחה ואסיק' איצטריך סד"א הני פריטי דנחשת באתריה דסגיין אינהו חריפי טפי מכספא ואימא טיבעא הוי קמ"ל כיון דאיכא דוכתא דלא סגיין בהו פירא הוו ואע"ג דחריפי טפי מכספא · ואף רב חייא סבר דהבא טיבעא הוי דרב אוזיף דינרי מברתיה דר' חייא וכו'· אמר רבא האי תנא סבר דהבא טיבעא הוי דתניא פרוטה שאמרו אחד משמונה באיסר האיטלקי · למאי נפקא מינה לקידושי אשה לידע כי אין אשה מתקדשת בפחות משמונה באיסר האיטלקי אבל הפרוטות עולות ויורדות והעיקר חשבון זה האיסר · איסר אחד מכ"ד בדינר של כסף למאי נפקא מינה למקח וממכר פי' מי שמכר חפץ לחבירו בכך וכך איסרין חייב לתת לו איסרין *) שהן כל כ"ד דינרין דינ' של כסף שהן רביעי של סלעי דינר של כסף אחד מכ"ה בדינר של זהב למאי נפקא מינה לה' סלעין דפדיון הבן · פי' דינר כסף הוא רביע סלע כ"ה דינר כסף הוה דינר של זהב נמצאו בדינר ו' סלעים ורביע סלע נמצא פדיון הבן שהוא ה' סלעים ד' חומשין מדינר של זהב וסבר האי תנא עיקר המטבע דינר של זהב והכסף כמו פירות חשוב ואין משערין אלא בדינר של זהב הילכך כשהן כ"ה דינר של כסף בדינר של זהב נותן לכהן בפדיון הבן כ' דינרין שהן ד' חומשי דינר של זהב ואם הן ל' נותן לכהן כ"ד דינר שהן ד' חומשי דינר של זהב ואם הן ט"ו דינר של כסף בדינר של זהב נותן לכהן י"ב דינר שהן ד' חומשי דינר של זהב · אלא אם תאמר הכסף מטבע והזהב פירא משער תנא במידי דאוקיר וזיל שאם נמכר דינר זהב בכ"ה דינר כסף נותן לכהן כ' דינר בפדיון שהן ד' חומשי דינר זהב ואם הם ל' נותן כ' שהן שני שלישי דינר זהב ואם הוקרו ועמדו ט"ו דינרי כסף בדינר של זהב חייב לתת לכהן דינר זהב ושליש דינר זהב למלאות לו כ' דינרי כסף אלא ודאי האי תנא סבר דהבא טיבעא הוי נתברר כי זה התנא סבר דהבא טיבעא הוי · ור' חייא ור' אשי דהויא בתרא סברי דהבא טיבעא הוי ובשינוי דחינן לטעמיה ואית מאן דאמר אשינוי לא סמכינן · ג' שמועות נאמרה שמועה זו שתיהן הראשונה והשניה עלו בקושיא והשלישית היא המחוור ועיקרם בענין מעשר שני ונתתה בכסף ·ֹ ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך תנן התם במעשר שני פ"ב ב"ש אומר לא יעשה אדם סלעין דינרי זהב וב"ה מתירין אמר רבי עקיבא אני עשיתי לרבן גמליאל ולר' יהושע את כספם דינרי זהב · פי' אדם שמכר מעשר שני שלו בסלעים שהם של כסף וביקש עוד למכור הסלעים בדינרי זהב בית שמאי סברי דהבא פירי הוי ואין לאדם לקנות בדמי מעשר שני פירות אלא בירושלים בלבד ולפיכך חוץ לירושלים לא יעשה · וב"ה סברי דהבא טיבעא הוי וכספא פירא ומותר למכור פירות מעשר שני במטבע ברחוק חוץ מירושלים · וחלקו ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר בסילעין על דינרין מחלוקת אבל פירות בדינרי זהב אפי' לב"ש מחללין דדינרי זהב לגבי פירות ודאי טיבעא הוי והד אמר בפירות על דינרין מחלוקת וכל שכן בסלעין על דינרין · ואמרי' תסתיים דר' יוחנן הוא דאמר אפי' בפירות

על

*) נראה דצ"ל שהן אחד מכ"ד מדינר של כסף שהן רביע של סלע .

מסורת הש"ס: [לקמן עה:] · עדיות פ"ד מ"ז קדושין יב· [תוס' דב"ב פ"ה]

נושא/מבנה

◇ גישות כילדותיה דרבי דזהב הוי טיבעא, יש לנ"ן דגמ' דוחה ב' גישות הראשונות

"אי אמרת בשלמא" "אלא אי אמרת"

(הערה: ברמטב הגמ' יוכיחו עוד לדעת כילדותיה דרבי דזהב=טיבעא אבל לא סימנו אותם ב-◇)

תת נושא

איסור רבית "סאה בסאה"

נושא

1) מח' ב"ש וב"ה בענין פדיון מעות מעשר שני - מכסף לזהב

2) מה הדין בפדיון פירות ממש לזהב

מבנה

ג' לשונות במח' ר' יוחנן ור"ל

⌂ דעות במח' ב"ש וב"ה

לשונא ב' דעות המח':

ⓐ רק בענין כסף לזהב אבל מפירות ממש לזהב די פודין

ⓑ גם מפירות ממש על זהב מח (וב"ש אוסרים דגם כלפי פירות ממש זהב נחשב פירא ואין פודין פירא על פירא)

* אחרי הסוגיא הגמ' מביאה (ה"ט) קושיא על מ"א ⓐ דב"ש אוסרין אף לפדות פירות על זהב בתוך הסוגיא הגמ' מנסה לגלות מה' דעת ר' יוחנן האם מ"א ⓐ או ⓑ